

คำนำ

ชุดการฝึกอบรมว่าด้วยมิติหญิงชายและการประกอบการ (Gender and Entrepreneurship Together) หรือ การก้าวไปข้างหน้าของผู้หญิงในวิสาหกิจ (GET Ahead for Women in Enterprise) มีจุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือองค์กรภาคีของสำนักงานแรงงานระหว่างประเทศในการส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจในกลุ่มผู้หญิงยากจนที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจขนาดเล็กหรือผู้หญิงที่อยู่ในธุรกิจประเภทนี้อยู่แล้ว ชุดการฝึกอบรม GET Ahead นี้ แตกต่างจากชุดการฝึกอบรมแบบดั้งเดิม เนื่องจากได้เน้นทักษะสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการโดยใช้มิติหญิงชาย ไม่ว่าจะเป็นการนำไปประยุกต์ใช้ในการเริ่มต้นหรือปรับปรุงธุรกิจส่วนตัว ธุรกิจครอบครัว หรือธุรกิจของกลุ่มก็ตาม ชุดการฝึกอบรมนี้ให้ความสำคัญกับความต้องการพื้นฐานและความต้องการเชิงโครงสร้างของผู้หญิงในวิสาหกิจที่มีรายได้น้อย โดยการเสริมสร้างทักษะพื้นฐานด้านการจัดการธุรกิจและบุคคล อีกทั้งยังให้คำแนะนำแก่ผู้หญิงว่าจะพัฒนาความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการได้อย่างไร จะขอรับการสนับสนุนจากกลุ่มเครือข่าย และสถาบันด้านการพัฒนาวิสาหกิจ ได้อย่างไร

ชุดการฝึกอบรมนี้ นอกจากจะพัฒนามาจากประสบการณ์ที่สั่งสมมาโดยองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) กองทุนการพัฒนาเพื่อสตรีแห่งประชาชาติ (UNIFEM) GTZ และองค์กรอื่นๆ แล้ว ยังมีส่วนเพิ่มเติมที่เป็นเครื่องมือจากชุดการฝึกอบรมอื่นๆ เช่น จากคู่มือ “เริ่มต้นและพัฒนาธุรกิจของคุณ” (Start and Improve Your Business – SIYB) ของสำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ และโครงการการเงินเพื่อสังคม (Social Finance Programme) นอกจากนี้ ยังได้เชื่อมโยงกับแหล่งข้อมูลอื่นๆ ของสำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ เช่น ในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสภาพการทำงานที่ปลอดภัย ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญสำหรับผู้ประกอบการหญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในวิสาหกิจขนาดเล็กและขนาดย่อมในเศรษฐกิจนอกระบบ

ชุดการฝึกอบรม GET Ahead นี้ ส่งเสริมการเสริมสร้างพลังอำนาจทางเศรษฐกิจและสังคมแก่ทั้งหญิงและชายในวิสาหกิจ :

- การเสริมสร้างพลังอำนาจทางเศรษฐกิจ (Economic Empowerment) เนื่องจากผู้หญิงยากจนที่ต้องหารายได้จุนเจือครอบครัวได้รับโอกาสในการศึกษาและฝึกอบรมเพียงน้อยนิด อีกทั้งการที่ต้องประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และดูแลบ้านและสมาชิกในครอบครัวไปพร้อมๆ กันทำให้ผู้หญิงแบกรับภาระงานมากสองถึงสามเท่า ผู้หญิงจึงต้องได้รับการฝึกทักษะการบริหารจัดการและการเจรจาต่อรองเพื่อแปลงกิจกรรมในชีวิตประจำวันไปสู่ธุรกิจที่มีผลกำไรและมีผลิตภาพ
- การเสริมสร้างพลังอำนาจทางสังคม (Social Empowerment) เนื่องจาก โดยเปรียบเทียบแล้ว ผู้หญิงในหลายประเทศมีสถานภาพต่ำกว่าชาย ผู้หญิงส่วนมากอยู่กับบ้าน ขาดการติดต่อกับโลกภายนอก และประสบกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว อีกทั้งมีข้อจำกัดในด้านการสร้างเครือข่าย ผู้หญิงจึงต้องการทักษะในการสร้างเครือข่ายและการสร้างความมั่นใจ เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งเชื่อมั่นในการตัดสินใจของตนเอง

แม้ว่าชุดการฝึกอบรม **GET Ahead** จะมีจุดเน้นที่ผู้ประกอบการหญิง แต่ก็ไม่ได้ละเลยผู้ชาย มีคำพูดที่คุ้นหูกันดีทั่วโลกว่า “เบื้องหลังความสำเร็จของผู้ชายคือผู้หญิงที่เข้มแข็ง” เช่นเดียวกัน ไม่ว่าผู้หญิงจะเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจครอบครัว หรือประกอบธุรกิจด้วยตัวเอง หรือประกอบธุรกิจร่วมกับผู้อื่นๆ ความสำเร็จของพวกเขาส่วนใหญ่ก็ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และกำลังใจจากครอบครัวนั่นเอง ดังนั้น ชุดการฝึกอบรมนี้จึงไม่ได้มุ่งเน้นที่ผู้หญิงเท่านั้น แต่ให้ความสำคัญกับทั้งหญิงและชาย

วิธีการฝึกอบรมใช้หลักการมีส่วนร่วมและเน้นการปฏิบัติ โดยใช้ประสบการณ์จริงของผู้เข้าอบรมเป็นฐานในการพัฒนาบทเรียนเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการธุรกิจ นักธุรกิจทั้งหญิงและชาย รวมทั้งสมาคมธุรกิจ ได้มีส่วนร่วมอย่างสูงในการฝึกอบรมนี้ ชุดการฝึกอบรมนี้ได้รับการออกแบบเป็นชุดหมวดวิชาต่างๆ ที่มีโครงสร้างประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ให้เรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นการพัฒนาธุรกิจและมิติหญิงชาย ชุดการฝึกอบรมยังระบุที่มาและแนวคิดของกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งได้รับการพิสูจน์แล้วว่ามีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับทั้งผู้หญิงรายได้น้อยที่ได้รับการศึกษาในระบบไม่มากนัก รวมทั้งผู้จัดการระดับสูงทั้งในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน กลุ่มคนเหล่านี้ล้วนประสบปัญหาเดียวกันคือ การบริหารจัดการ เช่น มีเวลาน้อยและต้องพยายามสร้างสมดุลเมื่อถูกเรียกร้องจากคนรอบข้างที่ต้องการทั้งแรงงานและการเอาใจใส่จากพวกเขา

การฝึกอบรมว่าด้วยการก้าวไปข้างหน้าสำหรับผู้หญิงในวิสาหกิจเริ่มดำเนินการนำร่องครั้งแรกในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2544 จากนั้น ชุดการฝึกอบรมได้รับการปรับเปลี่ยนและนำไปทดลองใช้ในประเทศกัมพูชาและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในปี พ.ศ. 2546 ผู้ริเริ่มและรับผิดชอบโครงการนี้คือทีมงานด้านมิติหญิงชายและแรงงานหญิง (Gender and Women Workers' Issues) ของสำนักงานแรงงานระหว่างประเทศประจำกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียง (SRO – Bangkok) และทีมงานพัฒนาความสามารถในการประกอบการของผู้หญิงและความเสมอภาคทางเพศ (Women's Entrepreneurship Development and Gender Equality – WEDGE) ภายใต้โครงการ In Focus Programme on Boosting Employment through Small Enterprise Development (IFP/SEED) ขอขอบคุณเนลสัน แฮสเฟิลส์ แกร์รี ฟินนิแกน และ ซูซัน โบเออร์ ในความตั้งใจจริงและความคิดริเริ่มที่จะผลิตชุดการฝึกอบรมนี้ และขอขอบคุณรัฐบาลประเทศไอร์แลนด์ ญี่ปุ่น และสหราชอาณาจักร ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติม โดยผนวกกับความรู้ทางวิชาการและงบประมาณของสำนักงานแรงงานระหว่างประเทศที่มีอยู่

หวังว่าองค์กรพันธมิตรขององค์การแรงงานระหว่างประเทศจะได้เห็นประโยชน์ของชุดการฝึกอบรมนี้ในการสนับสนุนกลุ่มผู้ด้อยโอกาส และการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและการทำงานของพวกเขา

มีนาคม 2547 กรุงเทพฯ และ เจนีวา

คริสติน เอเวนท์-คลีค
ผู้อำนวยการ
สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ
ประจำกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียง

ไมเคิล เฮนริก
ผู้อำนวยการ
ฝ่ายจัดหางานและส่งเสริมการมีงานทำ
สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ เจนีวา

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบคุณผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมวิทยากร (Training of Trainer – TOT) ว่าด้วยการก้าวไปข้างหน้าของผู้หญิงทุกท่าน ทั้งในประเทศกัมพูชาและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อปี พ.ศ. 2546 และในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2544 รวมทั้งขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานและวิทยากรร่วมจากสำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ กรุงเทพฯ และจากโครงการของสำนักงานแรงงานระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค วิทยากรร่วมและนักธุรกิจหญิงในประเทศ รัฐบาลและผู้นำองค์กรพัฒนาเอกชนที่รับผิดชอบประเด็นการลดความยากจนและยุทธศาสตร์การเสริมสร้างพลังอำนาจแก่ผู้หญิง ที่ปรึกษาทางธุรกิจผู้เชี่ยวชาญประเด็นมิติหญิงชาย ตลอดจนบุคคลและองค์กรต่างๆ ที่ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อมูลกับผู้เขียน

โครงการต่างๆ ที่มีส่วนร่วมประกอบด้วย โครงการภาคีความร่วมมือในการพัฒนาระหว่างสำนักงานแรงงานระหว่างประเทศและประเทศไอร์แลนด์ (ILO-Development Cooperation Ireland (DCI) Partnership Programme) โครงการความร่วมมือระหว่างสำนักงานแรงงานระหว่างประเทศและรัฐบาลญี่ปุ่น ว่าด้วยการขยายโอกาสการมีงานทำสำหรับสตรี (ILO/Japan Programme: Expansion of Employment Opportunities for Women (EEOW)) ในประเทศกัมพูชาและไทย และโครงการต่อต้านการค้าเด็กและหญิงระดับอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Mekong Sub-regional Project to Combat Trafficking in Children and Women – TICW) ภายใต้โครงการระหว่างประเทศว่าด้วยการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็ก (International Programme on the Elimination of Child Labour – IPEC) ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศไทย ในการจัดอบรมวิทยากร ตลอดจนการแปลเป็นภาษาไทย และปรับปรุงคู่มือให้เหมาะสมกับประเทศไทย ภายใต้โครงการเศรษฐกิจนอกระบบ ความยากจน และการจ้างงาน และโครงการฟื้นฟูการค้าแรงงานในกิจการท่องเที่ยวหลังธรณีพิบัติสึนามิในจังหวัดภูเก็ตและพังงา

ยังมีบุคคลต่างๆ อีกมากที่ได้เสียสละเวลาและความพยายามเพื่อพัฒนาชุดการฝึกอบรมนี้ขึ้น นอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่ประจำแล้ว ในส่วนประเทศไทย ขอขอบคุณ สุกัญญา วรดิถกุลกุล บุษกร สุริยสาร อายา มัสสุระ ลินดา ดิลิน ระกาวิณลีชชะวานิชพันธ์ ชานดร้า ยู จีเนตต์ ฟอว์ก อรवाल แพทอง นเรศ น้อมประวัติ และ นันทิกร ไทยเจริญ ตลอดจนผู้เข้าอบรมวิทยากรและผู้ประกอบการทุกท่านที่ได้ร่วมให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะกับคู่มืออบรมนี้

ชูชาน โบเออร์ แกร์รี ฟินนิแกน เนลสัน แฮสเฟิลส์ มนัสนันท์ พงษ์ประเสริฐชัย และ สุนทรี หัตถ์ เห่งกิ่ง
มิถุนายน 2549 กรุงเทพฯ

